Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXXI № 30 (3597) Варшава, 26 липня 2026 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото архівне
(автор Володимир Паньків)

Літературний вечір з нагоди 100-річчя поета Остапа Лапського. с. 11

Реабілітація ветеранів починається не в лікарні. с. 2

Відпочинок дітей у Білому Борі. с. 8

ISSN 027-8254
30
9 770027 825269

eprasa.pl 2dcf9584be

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Реабілітація ветеранів починається не в лікарні

Повномасштабна російсько-українська війна поставила перед Україною та її міжнародними партнерами виклик, масштаб якого стане повною мірою зрозумілим лише після завершення бойових дій. Йдеться про повернення сотень тисяч військових до мирного життя. Сьогодні дедалі очевидніше, що реабілітація ветеранів – не лише питання сучасної медицини чи психологічної допомоги. Це насамперед готовність суспільства прийняти людей, які пройшли війну, зрозуміти їхній досвід і навчитися правильно з ними спілкуватися. Саме цій темі була присвячена спеціалізована навчальна програма, організована з ініціативи Об'єднання українців у Польщі, яка зібрала українських та польських психологів, лікарів, реабілітологів і фахівців.

Протягом кількох днів українські експерти ділилися досвідом, отриманим у реальних умовах війни. Програма охопила питання, пов'язані з психологічними наслідками бойових дій, проблемами залежностей і порушення сну, травмо-інформованою комунікацією, особливостями роботи медиків із ветеранами, роллю сім'ї у процесі відновлення та профілактикою професійного вигорання тих, хто щодня працює з людьми, котрі мають бойовий досвід. Усі без винятку учасники наголошували: сьогодні реабілітація перестає бути лише медичним процесом. Вона дедалі більше залежить від того, наскільки правильною є поведінка людей поруч – лікарів, психологів, чиновників, роботодавців, журналістів й просто випадкових співрозмовників.

Голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка наголошує, що саме українська громада першою побачила проблему, яка найближчими роками лише посилюватиметься. Українські ветерани вже сьогодні живуть у Польщі, а після завершення війни їх буде значно більше. Тому необхідно зараз створювати систему підтримки та навчати тих, хто працюватиме з військовими, котрі повернуться з фронту.

«Вони зробили для нашої перемоги все, що могли. Тепер наше завдання допомогти їм знову відчути себе потрібними людьми», – зазначив голова ОУП. За його словами, йдеться не лише про допомогу українцям. Польські спеціалісти також отримають знання, яких раніше просто не існувало в європейській практиці. Україна сьогодні передає досвід, сформований у надзвичайно складних умовах війни, а він може зміцнити польську систему реагування на кризові ситуації.

«Українці не лише приїжджають сюди щось отримати. Вони також привозять свій досвід, і бачимо, що польські фахівці розуміють його цінність», – вказав Мирослав Скірка. Очільник Об'єднання також підкреслює, що запропонований проєкт має пілотний характер. Якщо він виправдає очікування, наступним кроком стане організація повноцінних реабілітаційних поїздок для українських ветеранів, де буде поєднано медичну, психологічну та соціальну допомогу.

Про складність завдань, які стоять перед сучасною системою реабілітації, говорив і начальник відділу психологічної підтримки Міністерства у справах ветеранів України Олександр Фармагей. Як він зазначив, українські спеціалісти передають польським колегам практичні знання, отримані внаслідок щоденної роботи з військовими та ветеранами.

«Ми передаємо досвід, який, на жаль, Україна здобула під час війни», – говорить український експерт. Йдеться про теми, котрі ще кілька років тому майже не були предметом професійної підготовки: лікування психологічної травми, профілактика алкогольної та наркотичної залежності, робота з людьми, які втратили побратимів чи членів родини, допомога сім'ям військових, боротьба з безсонням та іншими наслідками пережитого стресу.

«Сьогодні ми говоримо не лише про ветеранів. Ми працюємо також з їхніми родинами, адже війна впливає на всіх, хто живе поруч», – пояснює Олександр Фармагей. Саме тому сучасна реабілітація, наголошує він, повинна поєднувати медицину, психологію та соціальну підтримку.

Однією з центральних тем навчання стало питання про комунікацію. Українські експерти переконують: навіть найкраще лікування може втратити ефективність, якщо людина щодня стикається з нерозумінням, необережними словами чи співчуттям, яке лише посилює відчуття власної ізоляції. На цьому акцентує голова Міжнародної асоціації психологів та тренерів-експертів Наталія Сабліна: «Ветеран повернувся з війни, але війна залишилася всередині нього». Вона розповіла, що цивільним потрібно навчитися зовсім іншої мови спілкування. Не можна говорити ветеранові: «Я тебе розумію», – адже людина без бойового досвіду не може знати, що пережив солдат. Натомість варто сказати: «Я бачу, як тобі важко. Я готовий тебе підтримати». Не менш важливо не торкатися ветерана без дозволу, не підходити зі спини, не робити різких рухів. Навіть звичайний звук дитячої іграшки або несподіваний дотик можуть викликати сильну психологічну реакцію.

«Сьогодні не лише Україна повинна знати, як спілкуватися з ветеранами. Цьому має навчитися весь світ», – підкреслює Наталія Сабліна. Психологиня переконана, що процес повернення до мирного життя триває роками. Посттравматичний стресовий розлад може проявитися навіть через кілька років після завершення служби, а успіх адаптації значною мірою залежатиме від підтримки родини, друзів і всього суспільства.

eprasa.pl 2dcf9584be

Практичний погляд на проблему представив також керівник українсько-польського фонду «Крок без кордонів» і водночас керівник проєкту «Оаза відродження» та ветеран війни Андрій Дякович. Він як людина, яка сама пройшла через бойове поранення та реабілітацію, говорив не стільки про теорію, скільки власний досвід.

«Не ставте ветеранам дурних запитань», – сказав Андрій Дякович. Ветеран пояснює, що питання «чи було страшно», «як ти отримав поранення», «скільки людей убив» або «коли закінчиться війна», лише повертають людину до найболючіших спогадів. Якщо людина захоче розповісти про пережите, вона зробить це сама. Значно важливіше говорити про звичайне життя – книжки, музику, домашніх тварин, плани на майбутнє. Андрій Дякович переконаний, що не варто жаліти ветеранів і позбавляти їх права самостійно приймати рішення.

«Не жалійте ветеранів. Якщо людина потребує допомоги, спочатку запитайте, чи вона її хоче», – розповідає він. Експерт також звертає увагу на проблему, яка часто залишається поза нашим полем зору. Реабілітації потребує не лише військовий, а й уся його родина. Саме після повернення додому нерідко виникають нові конфлікти, непорозуміння та психологічні труднощі, тому підтримка має охоплювати й членів сім'ї.

Спільним для учасників навчання стало переконання, що Україна й Польща лише починають вибудовувати систему допомоги ветеранам. Йдеться не про кілька окремих програм чи курсів підвищення кваліфікації, а про формування абсолютно нової культури ставлення до людей, які повернулися з війни. Український досвід уже сьогодні показує: успішна реабілітація залежить не тільки від професіоналізму лікаря чи психолога. Вона починається значно раніше – з поваги, правильної розмови, готовності вислухати та не нашкодити необережним словом.

Саме тому головний висновок навчальної програми виходить далеко за межі професійного середовища. Повернення ветерана до мирного життя є відповідальністю не лише системи охорони здоров'я чи державних інституцій. Це виклик для всього суспільства. І від того, наскільки швидко ми навчимося бути поруч з людьми, які пройшли бойовий досвід, залежатиме не просто успіх їхньої реабілітації, але й те, яким буде наше спільне майбутнє після війни. Ці важливі знання Об'єднання українців у Польщі намагається донести й до польського суспільства. ●

eprasa.pl 2dcf9584be

«Лемківска ватра» у Михалові

31 липня-2 серпня у Михалові (Нижньосілезьке воєводство) відбудеться, як називають подію організатори, «Лемківска ватра на чужині». Це буде вже 46-та едиція заходу.

Цей найстарший лемківський фестиваль у Польщі охоплює серію подій і концертів, присвячених популяризації лемківських традицій та музики.

У цьогорічній програмі – концерти ансамблів пісні й танцю, зокрема, фолкгуртів. На сцені виступлять колективи «Ре-Карпати», «Зоря», «Бурян», Лемківський ансамбль пісні і танцю «Кичера» та «Кичерка», «Ластівочка», «Ластівчата», «Гудка», «Лем Кус» та інші. Крім того, на «Ватрі» учасників чекають численні розваги: танцювальні майстер-класи, дитячі події, розмова з творцями лемківського словника, ярмарок, зона відпочинку, лісові купання, зустрічі, спортивна зона та місце для кемпінгу. Організатором заходу є Товариство лемків (орг. – Стоваришыня Лемків).

Відзначення Дня Української Державності у Ґданську

Представники української громади з Ґданська, серед яких діячі ОУП – Єлизавета Кремінська, Петро Ярмола та Андрій Шимбра, взяли участь у відзначенні Дня Української Державності у Ґданську. Подія відбулася на запрошення генеральної консулки та дипломатів Генерального консульства України.

Під час заходу генеральна консулка України в Ґданську Світлана Криса розповіла про історію становлення української державності, її джерела, ключові етапи розвитку та важливість збереження національної ідентичності. Учасники події також переглянули два короткометражні фільми, присвячені українській державності та історії державного герба України – одного з головних символів нашої країни. Стрічки розповіли про походження української символіки, значення тризуба та його роль у формуванні історичної пам'яті українського народу.

«Дякуємо кожному за присутність, щиру зацікавленість та спільне вшанування історії нашої держави», – читаємо в повідомленні на фейсбук-сторінці Генерального консульства. Одночасно дипломати зазначають, що захід став нагодою ще раз наголосити на важливості знання власної історії, шанування державних символів та збереження культурної спадщини України.

Своєю чергою у неділю, 19 липня, у греко-католицькому храмі в Ґданську пройшла літургія та молитва за «українську державу, перемогу та справедливий мир для України».

Фото з фейсбук-сторінки
Генерального консульства України в Ґданську

Краківські українці за Письменницьким круглим столом

14 липня Фонд св. Володимира Хрестителя Київської Русі в Кракові організував зустріч з представниками управи краківського гуртка Об'єднання українців у Польщі – головою Андрієм Олійником та секретаркою Мартою Левосюк-Олійник.

Зустріч, як зазначають організатори, стала нагодою для щирої, «надзвичайно теплої й змістовної розмови».

«Ми говорили не лише про діяльність Об'єднання, а й про особисті історії, шлях наших гостей до Кракова і громадської роботи та людей, які вже багато років творять тут активне українське середовище», – читаємо у дописі на фейсбук-сторінці фонду.

Андрій Олійник наголосив, що діяльність Об'єднання українців у Польщі – це передусім служіння громаді. Уся робота управи та активістів здійснюється на волонтерських засадах поруч із професійною діяльністю, сімейним життям та особистими обов'язками. Саме завдяки таким небайдужим людям уже багато років вдається підтримувати українську культуру, представляти інтереси громади, допомагати Україні та реалізовувати численні гуманітарні ініціативи.

Окремою темою розмови стала українська історія Кракова. Українська присутність у цьому місті має багатовікову традицію, водночас сучасна громада є її природним продовженням. Українці не лише інтегруються в життя Кракова, але й активно збагачують його культурний, громадський та економічний простір.

«Важливо було почути й те, що Об'єднання відкрите для нових людей. Кожен, хто готовий присвятити свій час розвитку української громади, підтримці України, збереженню української культури й національної ідентичності, може стати частиною цієї великої спільної справи», – наголошують представники Фонду св. Володимира Хрестителя Київської Руси у Кракові.

Фото з фейсбук-сторінки Фундація св. Володимира

Зустріч представників меншин з уповноваженою уряду з питань рівного ставлення

Делегація від меншинної сторони Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин, а також інші меншинні представники зустрілися 13 липня з уповноваженою уряду з питань рівного ставлення міністеркою Катажиною Котулою в Канцелярії прем'єр-міністра.

«Було багато спільних тем, оскільки питання рівності та меншин значною мірою перетинаються. Конструктивна та позитивна розмова про глобальні та стратегічні питання, а

eprasa.pl 2dcf9584be

також поточні виклики, що виникають внаслідок зростання хвилі ксенофобії та підриву прав меншин і антипатії до мігрантів», – написав співголова Спільної комісії Григорій Купріянович на своїй фейсбук-сторінці після зустрічі.

На події також був присутній ще один представник української меншини – голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка.

Фото з фейсбук-сторінки Григорія Купріяновича

Лігницький «Кришталь» на Міжнародному фестивалі «Поліське літо з фольклором»

Ансамбль «Кришталь», що діє при Комплексі загальноосвітніх шкіл №4 імені Богдана-Ігоря Антонича в Лігниці, представляв свою школу та місто на 29-му Міжнародному фестивалі «Поліське літо з фольклором». Подія відбулася 9-11 липня у Володаві. Як зазначено на фейсбук-сторінці школи, захід об'єднав фольклорні колективи з багатьох країн, створивши унікальну можливість продемонструвати традиції, музику й танці різних культур.

«Юні митці з „Кришталя" представили насичену танцювальну та театральну програму, завоювавши схвалення глядачів за високий художній рівень, барвисті костюми та захопливі виступи», – йдеться у дописі школи у фейсбуці. У ньому наголошено, що участь у фестивалі була не лише можливістю прорекламувати навчальний заклад та Лігницю, а й встановити міжнародні контакти та обмінятися досвідом з колективами з усього світу.

«Поїздка до Володави залишила учасникам багато незабутніх спогадів та стала цінним мистецьким досвідом», – йдеться у повідомленні.

Раніше, наприкінці червня, «Кришталь» та художньо-театральна група «Art-Up», яка працює при школі, взяли участь у 22-му Лемківському кермеші в Заменицях.

Фото з фейсбук-сторінки школи у Лігниці

Урочисте підписання договорів щодо реалізації завдань з популяризації культури національних меншин та регіональної спадщини Підляшшя

2 липня в маршалківському управлінні Підляського воєводства в Білостоці відбулася урочистість підписання договорів про реалізацію завдань, що сприяють промоції

культури національних меншин та регіональної спадщини, які співфінансує Підляське воєводство. Про це повідомлено на сайті Підляського наукового інституту, від імені якого в урочистості взяла участь його секретарка Людмила Лабович *(на фото в центрі)*.

Член Управи Підляського воєводства Яцек Пйорунек, відповідальний, зокрема, за культуру, наголосив: «Культурне розмаїття є одним з найбільших надбань нашого воєводства. Завдяки цим дотаціям організації та установи зможуть розробляти цінні проєкти, що зберігають традицію, промують мови та культуру меншин, а також гуртують мешканців».

Під час урочистості було підписано, серед іншого, договір між Підляським воєводством та Підляським науковим інститутом про реалізацію завдання «Промоція української мови й культури Підляшшя», який охоплюватиме присудження Підляської науково-літературної нагороди за 2026 рік та проведення X Підляської української наукової конференції. Договір підписали член Управи Підляського воєводства Яцек Пйорунек та секретарка Підляського наукового інституту Людмила Лабович.

Було також укладено договори з іншими суб'єктами, що виконують завдання з промоції культури національних меншин та регіональної спадщини, зокрема з православними парафіями та організаціями білоруської меншини. Завдяки підтримці Підляського воєводства будуть організовані фестивалі, семінари, концерти, вистави та освітні заходи.

Фото з фейсбук-сторінки Підляське воєводство

Діти та молодь з України побували в ґіжицькій домівці

Ще перед початком канікул, 18 червня, діячі ОУП у Ґіжицьку приймали в місцевій домівці дітей та молодь з українських сімей. Це були юні гості з Дубна, Охтирки та Конотопа, які постраждали внаслідок війни. Ця група взяла участь у тристоронньому молодіжному обміні Польща-Україна-Німеччина. Під час зустрічі голова Мазурського відділу Іван Пік та голова ґіжицького гуртка Об'єднання Дам'ян Міштук представили історію співпраці між містами-побратимами Дубно та Ґіжицько й розповіли про історію української меншини на Мазурах.

Учасники обміну отримали також невеликі подарунки.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 2dcf9584be

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Зміна уряду, протести, конфлікт Федоров-Сирський

Сергій Корецький – новий прем'єр

12 липня президент Володимир Зеленський заявив про необхідність оновлення Кабінету міністрів та анонсував зміни у складі керівників правоохоронних органів. «Україна змінює свою політичну стратегію. За кожен пріоритетний зовнішньополітичний напрямок відповідатиме тепер конкретна людина зі значним досвідом, яка здатна реалізувати те, про що ми домовляємось на рівні лідерів і що очікує український народ», – написав він в соцмережах.

Серед ключових напрямків Зеленський назвав відносини із США, зокрема домовленості щодо ліцензій на виробництво систем Patriot та іншу безпекову співпрацю, європейський антибалістичний проєкт, вступ до ЄС, відносини із сусідніми державами, передусім Польщею та Угорщиною, співпрацю з країнами Близького Сходу та Перської затоки, Китай і ключові міжнародні організації. Президент також заявив про необхідність посилення роботи у прифронтових та прикордонних областях, збільшення постачання зброї та дронів армії, підготовки до зими, прискорення трансформації державних компаній та реалізації домовленостей із партнерами щодо відновлення України. За словами Зеленського, для реалізації оновленої політичної стратегії в Україні розпочнуться кадрові зміни.

14 липня Верховна Рада підтримала відставку Юлії Свириденко з посади прем'єр-міністра. Вона обіймала цю посаду рівно рік: перед нею був Денис Шмигаль, який очолював уряд більше 5 років, а ще раніше – Олексій Гончарук, що пробув прем'єром біля 6 місяців.

Очолити новий Кабінет міністрів Зеленський запропонував чинному на той момент голові «Нафтогазу» Сергію Корецькому.

16 липня Верховна Рада України проголосувала за призначення Корецького прем'єром.

Під час виступу у ВР перед призначенням він окреслив ключові пріоритети майбутньої роботи уряду: «Це повне забезпечення Сил оборони, нарощування спроможностей українського оборонно-промислового комплексу, підтримка населення та соціальний захист, насамперед для жителів прифронтових громад».

Окремо Корецький зазначив, що одним із ключових завдань уряду є підготовка країни до наступного опалювального сезону. Також серед пріоритетів він назвав підтримку бізнесу для забезпечення економічної стабільності, поглиблення співпраці з міжнародними партнерами, ефективне використання міжнародної допомоги та реалізацію житлових програм для українців.

Того ж дня Верховна Рада проголосувала за новий склад уряду. В ньому свої посади зберегли: перший віцепрем'єр-міністр та міністр енергетики Денис Шмигаль, віцепрем'єр-міністерка з питань гуманітарної політики та міністерка культури Тетяна Бережна, міністр фінансів Сергій Марченко, міністр охорони здоров'я Віктор Ляшко, міністр молоді та спорту Матвій Бідний і міністр соціальної політики, сім'ї та єдності Денис Улюткін.

Натомість новопризначеними міністрами стали: віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Всеволод Ченцов (який замінив Тараса Качку), голова МВС Іван Вигівський (замість Ігоря Клименка), міністр з відновлення, інфраструктури та транспорту Микола Калашник, міністр у справах громад, територій та внутрішньо переміщених осіб Віталій Безгін, міністр економіки та довкілля Олександр Кравченко, міністр аграрної політики та продовольства Тарас Висоцький, міністр освіти та науки Андрій Бутенко, міністр у справах ветеранів Віталій Кім, міністр юстиції Денис Маслов та міністерка цифрової трансформації Оксана Ферчук.

Також знову відбулися реорганізації в міністерствах. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства тепер називається Міністерством економіки та довкілля, а Міністерство аграрної політики та продовольства відновлено. Міністерство розвитку громад та територій перетворено на Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту і створено нове Міністерство у справах громад, територій та внутрішньо переміщених осіб.

Хто буде міністром оборони?

Зміна уряду стала неочікуваною для суспільства, а особливі питання викликала відставка міністра оборони, яким на той час був Михайло Федоров, колишній міністр цифрової трансформації. За останній час країна наростила армію дронів і збільшила кількість ударів вглиб росії, умовно стабілізувався фронт. Ці позитивні зміни і надії на краще українці пов'язували саме з міністром оборони. Тож відставка Федорова викликала нерозуміння.

Президент Володимир Зеленський, коментуючи зміни в Міноборони, пояснив, що міністр Михайло Федоров і головком Олександр Сирський не могли знайти спільної мови і що проблеми на полі бою, у бригадах, з мобілізацією залишались не вирішеними. Він визнав, що між керівництвом армії і Міністерством оборони є складний діалог.

За словами глави держави, наразі залишаються невирішеними низка питань, зокрема питання поля бою, операцій, ситуації в бригадах, ТЦК, «бусифікації» тощо.

Він додав, що президент під час війни не має обирати в такій ситуації. «Я дуже хотів би єдності. Сторони її не знайшли. І в цьому проблема не тільки сторін, а й моя. Я не знімаю відповідальності. І я поважаю сторони, я знаю їх плюси, знаю їх мінуси і дуже хочеться, щоб вони посилювали Україну. Але є те, що є. І у такій ситуації вихід – або одна сторона, або інша, бо без мене вони не сідають (говорити разом)», – сказав Зеленський.

«Якщо сторони не можуть вирішити питання, прийдеться вирішувати мені», – підсумував президент.

Про системний конфлікт між міністром оборони і головнокомандувачем ЗСУ говорили і на засіданні прези-

eprasa.pl 2dcf9584be

дентскої фракції перед голосуванням в Верховній Раді. Про це повідомляють джерела видання «Українська правда». «Він (президент) сказав, що по-хорошому треба звільнити і Федорова, і Сирського, але він зараз це зробити не може», – розповів один із учасників зустрічі. Також джерела у фракції кажуть, що Федоров залишиться у команді президента, «але що робитиме далі – стане більше відомо наступного тижня».

На голову Міноборони президент збирався подавати Ігоря Клименка, колишнього голову Міністерства внутрішніх справ, однак голосування в ВР в той день так і не відбулося. Міністерство оборони, як і Міністерство закордонних справ, тимчасово залишилося без очільника.

Брифінг Федорова

Колишній міністр оборони Михайло Федоров після відставки провів брифінг, на якому підбив підсумки перебування на посаді й розповів, що встиг і не встиг зробити, запевнивши водночас, що продовжує свою місію, щоб «перемагати ворога асиметрією, швидкістю інновацій і силою організації».

Також Федоров розповів про конфлікт з головкомом і зазначив, що пропозиції та ініціативи МОУ щодо покращення роботи війська на фронті зустрічали супротив.

«Коли президент сказав, що не планує змінювати Сирського, я з цим рішенням повністю погодився і сказав, що значить я буду вчитися працювати з ним. Бо наш клієнт весь український народ. Але ми зіткнулися з тим, що всі ініціативи, які ми пропонували, почали блокуватися. І Сирський не готовий особисто в очі говорити про проблеми. Він готовий ходити особисто на зустрічі, плести інтриги, думати, що хтось замовив в медіа якусь кампанію, а не проблема в діях, які відбуваються. Це призвело до того, що по факту він поставив ультиматум. Замість того, щоб придумати, як асиметрично перемогти росію, він придумав, як розколоти країну. І в цьому є велика проблема... Я не ставив умов, „або я, або Сирський". Я сказав, що, значить, будемо перемагати росію з таким головкомом».

При цьому Федоров додав, що не варто недооцінювати Сирського і його вклад: «Він провів Київську операцію, Харківську, брав участь у Херсонській. Ми не можемо недооцінити такого командира».

«Але війна змінилася повністю. Дрони змінюються по 4 рази на рік. Система управління змінилася і ми повинні змінюватися. Ми не можемо їхати на тому, що було тоді. Треба розуміти, що треба було робити тоді і що треба зараз, щоб перемагати росію. Я не думаю, що це проблема його. Я думаю, що є інші якісь причини… Не підписані багато документів. Я відверто говорив про це, бюрократично ми вміємо грати, давайте це зробимо. Мені сказали: „Не чіпай!" і я терпів і був готовий спокійно працювати, поки головком не поставив ультиматум», – сказав Федоров.

Протести і призначення Євгена Хмари міністром оборони

Дії влади викликали невдоволення в суспільстві, тож українці вже 16 липня зібралися на протести. Люди вийшли з картонками з написами на кшталт «Федоров – міністр оборони», «Шоб шо?», «Не чіпайте те, що працює», «Геть руки від Федорова», «Влада досі у народу», «Я соромлюся свого головкома». Зібрання на підтримку Михайла Федорова, з вимогами пояснити зміни уряду, а також вимогами відставки Олександра Сирського тривали кілька днів.

Президент Володимир Зеленський назвав правильним те, що громадяни України навіть під час війни мають змогу виходити на мирні акції і висловлювати свою думку, і додав, що «ще не поставив крапки» в кадрових питаннях. Він сказав, що не просто чує народ, але і часто відповідає на його запитання, хоч часом не хотів би це робити, щоб не інформувати також і ворога. Коментуючи можливе призначення Ігоря Клименка на посаду міністра оборони, Зеленський зазначив, що розглядає його як «одну з кандидатур» і що ще «не подав відповідних документів в парламент». Водночас Зеленський зазначив, що у Клименка є «дуже сильні сторони» і він вважає, що той зможе подолати «ганебні моменти бусифікацій». «Але знов таки, це ж питання, яке я ще розглядаю… Ну, ось і все. Ось на цьому я пробую поставити три крапки у моїй відповіді, тому що я крапки ще не поставив», – підсумував президент.

Того ж дня ввечері Володимир Зеленський повідомив, що запропонує парламенту призначити Євгена Хмару (на той час очільника СБУ) міністром оборони.

17 липня Кабінет міністрів призначив Євгена Хмару тимчасовим виконувачем обов'язків міністра оборони, а Андрія Сибігу – тимчасовим виконувачем обов'язків міністра закордонних справ.

«Рішення щодо армії будуть напрацьовані»

На тлі акцій із вимогою звільнити головнокомандувача ЗСУ Олександра Сирського командувачі Військово-морських і Десантно-штурмових військ опублікували дописи на підтримку військового керівництва.

Командувач ВМС ЗСУ Олексій Неїжпапа заявив, що «сумніви у Збройних силах під час війни є неприпустимими», а оцінювати роботу Сирського, на його думку, має право лише президент Володимир Зеленський. Він також назвав публічну критику військового керівництва «підбуренням людей», яке нібито розколює суспільство і грає на користь росії.

Командувач ДШВ Олег Апостол написав, що критика може бути «предметною, професійною та обґрунтованою», однак люди, які не віддавали бойових наказів, нібито не мають морального права «огульно засуджувати» найвище військове командування.

Апостол наголосив, що Збройні сили «були, є і залишатимуться поза політикою», та додав, що «там, де у війську починається політика, закінчується його боєздатність».

Він закликав військовослужбовців не дозволяти втягувати себе у політичні суперечки та дотримуватися чинної вертикалі командування.

Також перед цим командири корпусів Нацгвардії висловлювали підтримку Ігорю Клименку, заявивши, що той уже робив багато для війська на посту глави МВС і має достатньо досвіду, щоб працювати на новій посаді.

Президент Володимир Зеленський 18 липня заявив, що провів розмови з ексміністром оборони Михайлом Федоровим та головнокомандувачем ЗСУ Олександром Сирським і пообіцяв, що «рішення щодо армії будуть напрацьовані». ●

eprasa.pl 2dcf9584be

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті та з фейсбук-сторінки школи

Відпочинок дітей у Білому Борі

Вже всьоме у містечку, яке відоме на всю Польщу завдяки українським школам ім. Тараса Шевченка та греко-католицькій церкві, котру запроєктував видатний іконописець Юрій Новосільський, пройшов дитячий табір. У ньому взяли участь діти, що відвідують пункти навчання української мови та згадану вже білобірську школу. Крім відпочинку, різних екскурсій, дітлахи мали змогу також вивчити українські пісні, які представили на завершальному концерті в церкві та гуртожитку.

До табору приїжджають діти переважно з півночі та півдня Польщі: зі Щеціна, Кошаліна, Ольштина, Ґданська, Коніна чи Вроцлава, – а відпочиває тут вже четверте покоління виселенців акції «Вісла» та діти з України, котрі нині живуть на території польської держави. Цього року в з'їзді взяло участь 26 дітей з різних міст, які мешкали в гуртожитку. Додатково було 15 учнів з Початкової школи ім. Т. Шевченка, що їздили на екскурсії до кіно, театру, в басейн чи до розважального центру. Упродовж усього часу в таборі панували радість, сміх і веселий дитячий гамір.

– Нам у Білому Борі дуже сподобалося. Тут панує чудова атмосфера, можна гратися в різні ігри, знайомитися з новими друзями та вивчати українські пісні, – казали діти.

– Для нас найкращим доказом того, що варто організувати такі табори, є той факт, що трійка дітей зі Старґарду та Кошаліна, які брали участь у таборі, від вересня буде навчатися у початковій школі в Білому Борі, а може, згодом в українському ліцеї. На мою думку, потенціал Білого Бору ще не використаний повною мірою. Саме тому ми організовуємо табори тут, щоб заохотити дітей приїжджати до цього міста, пізнавати його та, можливо, в майбутньому обрати місцем свого навчання. А окрім українських шкіл, Білий Бір приваблює ще церквою, мальовничим озером і численними атракціями в навколишніх місцевостях. Тут затишно, безпечно й водночас цікаво. Але ми також прагнемо, щоб діти не лише гарно відпочили, а й вивчили українські пісні. Пісня об'єднує, допомагає відчути приналежність до своєї культури й створює спільні спогади, які залишаються на довгі роки, – говорить Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП, який організував табір разом із загальноосвітнім ліцеєм у Білому Борі та Фондом розвитку демократії, освіти, культури та активізації «DEKA», що керує білобірською початковою школою.

eprasa.pl 2dcf9584be

Справді, пісня супроводжує нас у радості й смутку, під час свят і в найважливіші моменти життя. Попри те, що для декого з малечі заняття співу під час канікул можуть здаватися обтяжливим обов'язком, в дорослому житті ми по-справжньому цінуємо українську пісню та усвідомлюємо її значення. До того ж не кожна дитина навчається в українській школі, тож коли вивчати українські пісні, як не під час літніх таборів? Водночас спів гуртує дітей та молодь, а також співаючи ми вивчаємо українську мову. Бо знову ж таки – не всі українські діти, що мешкають у Польщі, вільно володіють українською. Нині учасники перших таборів вже виросли. Познайомившись у Білому Борі, вони згодом зустрічалися хоча б на «Сарепті» в Новиці. Це ще раз підтверджує, що дружба, яка зароджується в таборі, здатна пройти випробування часом і тривати багато років.

Зараз йде набір до початкової школи та ліцею у Білому Борі, то ж шкільний колектив запрошує всіх охочих. Тут можуть навчатися діти з усієї Польщі, оскільки заклад має гуртожиток для учнів, які проживають за межами міста, та статус школи, що, приймаючи заявки, не обмежується територіальним поділом. Безперечною перевагою цих шкіл є невеликі класи, де вчитель може приділити більше уваги кожній дитині, розвинути її таланти та допомогти в навчанні. Освітній заклад пропонує цікаву навчальну програму, спрямовану не лише до учнів українського походження, а й всіх тих, хто не знає української, але хотів би познайомитися з мовою, культурою та спадщиною України. Викладання шкільних предметів ведеться польською, і знання української мови не є обов'язковим. Її учні опановують під час спеціальних занять. Важливим елементом профілю школи є орієнтація на вивчення іноземних мов – англійської та німецької (крім польської та української). До того ж тут пропонують можливість саморозвитку на безплатних позакласних заняттях: у танцювальному гурті, шкільному хорі, гуртках за зацікавленнями чи під час уроків гри на фортепіано. То ж варто навчатися в українських школах та приїжджати до таборів, які тут організовують. Тим паче, що зараз багато батьків, котрі відправляють своїх чад чи до таборів, чи українських шкіл, самі вдома не розмовляють з дітьми українською мовою, тому саме тут дітлахи мають можливість контактувати з рідною культурою.

– На нашу думку, дуже важливо, щоб діти мали можливість брати участь у таких таборах. Саме тут вони перебувають серед однолітків-українців, зростають в оточенні рідної культури й традицій. Це допомагає їм відчувати свою приналежність до української спільноти, а сьогодні це має особливе значення, – казали батьки. Тому подібні табори стають не лише місцем відпочинку, а й простором, де формується українська ідентичність молодого покоління. ●

eprasa.pl 2dcf9584be

Заява Посольства України в Республіці Польща

Останнім часом у польському публічному просторі дедалі частіше з'являються заяви та довільні інтерпретації щодо пошукових і ексгумаційних робіт в Україні. За останні два роки Україна системно надавала дозволи та забезпечувала проведення робіт на запити польських державних і громадських інституцій.

У 2025 році в Україні проведено дві ексгумації: у колишньому селі Пужники Тернопільської області – на запит Поморського медичного університету у Щеціні та Фонду «Свобода і Демократія», а також у Львові – на запит Інституту національної пам'яті Республіки Польща. Після завершення робіт відбулися урочисті перепоховання за участі українських і польських високопосадовців: 6 вересня – у Пужниках, 14 вересня – у Мостиськах.

Того ж року, на запит української сторони, у Польщі проведено пошукові роботи в селі Юречкова Підкарпатського воєводства.

У 2026 році в Україні вже проведено чотири експедиції щодо пошукових робіт:

– у селі Угли Рівненської області – на запит Поморського медичного університету у Щеціні за ініціативи Товариства польсько-українського примирення;

– на території колишнього села Гута-Пеняцька Львівської області – на запит Інституту національної пам'яті Республіки Польща;

– на території колишніх сіл Острівки, Воля-Островецька Волинської області – також на запит Інституту національної пам'яті Республіки Польща;

– додаткові пошукові роботи на території колишнього села Пужники Тернопільської області – на запит Поморського медичного університету у Щеціні та Фонду «Свобода і Демократія».

13 липня 2026 року в Острівках, Волі Островецькій (Волинська область) розпочалися ексгумаційні роботи на запит Інституту національної пам'яті Республіки Польща. Також у серпні заплановано проведення ексгумацій у Львові, а українська сторона наразі очікує від Інституту національної пам'яті Республіки Польща подання необхідних документів для оформлення дозволу для початку ексгумаційних робіт у Гуті-Пеняцькій.

Павло ЛОЗА

Єпископи закликали помолитися за тривале примирення між польським та українським народами

Єпископи Перемисько-Варшавської митрополитської архієпархії Греко-католицької церкви в Польщі до Дня пам'яті жертв Волинської трагедії висловили співчуття та скорботу родинам, які втратили своїх близьких внаслідок українських військових операцій.

У спеціальному посланні, пов'язаному з Днем пам'яті жертв Волинської трагедії, який відзначають 11 липня, греко-католицькі єпископи в Польщі нагадали про дії та документи, що звертаються до польсько-українського примирення.

«Напередодні Дня пам'яті жертв Волинської трагедії висловлюємо співчуття та скорботу родинам, які втратили своїх близьких внаслідок українських військових операцій», – написали єпископи у своєму посланні, опублікованому 9 липня.

«Ми розділяємо з вами горе та висловлюємо глибокий жаль з приводу кривавих подій, що тоді відбулися. Вважаємо, що кожен злочин має бути засудженим», – йдеться у документі, який підписали чотири єпископи УГКЦ у Польщі: архієпископ і митрополит Перемисько-Варшавський Євген Попович, єпископ Вроцлавсько-Кошалінський Володимир Ющак, єпископ Ольштинсько-Ґданський Аркадій Трохановський та єпископ-помічник Вроцлавсько-Кошалінський Маріуш Дмитерко.

Водночас священники зазначили, що «державна влада України та Польщі повинна дозволити та допомогти у пошуку всіх могил, ідентифікації жертв, забезпечити їм належне поховання». Вони наголосили, що польські й українські історики мають правдиво пояснити обставини тих трагічних подій та визначити фактичну кількість жертв з обох сторін.

Водночас греко-католицькі єпископи зауважили, що «розуміння причин та обставин не виправдовує самого вчинку чи винних».

«Ми також не можемо піддаватися агресивним наративам різних осіб, які не зацікавлені в примиренні, а лише хочуть розворушити старі рани», – додали священники.

Завершуючи своє послання, вони також подякували всім полякам, які чотири роки тому в дусі християнської любові та доброти відкрили свої серця й домівки на потреби біженців від війни в Україні, а також єпископам Римо-католицької церкви в Польщі за надання доступу до костелів та можливість проведення там богослужінь у греко-католицькому обряді.

«У цьому місці запевняємо вас у нашій молитовній пам'яті за всіх жертв і просимо молитися за тривале примирення між нашими народами, щоб, як каже один з літургійних закликів на цей намір: „Викорінити ворожнечу, ненависть, злобу та гординю і дарувати любов та мирне співіснування всім Твоїм слугам, і зміцнити їх у благочестивому та мирному житті, Господи, вислухай і помилуй"», – читаємо у посланні.

Також єпископи наголосили, що моляться, щоб усе те добре, котре з'явилося в результаті взаємної зустрічі між поляками та українцями, особливо на рівні окремих осіб та сімей, «продовжувалося та приносило плоди в майбутньому». ●

eprasa.pl 2dcf9584be

ТЕМА НОМЕРА

Тадей КАРАБОВИЧ
Фото надав автор статті

Літературний вечір з нагоди 100-річчя поета Остапа Лапського

У Варшаві в світлиці монастиря отців василіан 7 липня 2026 року відбулася важлива літературна подія – святкування 100-річчя з дня народження поета Остапа Лапського (1926-2012), лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (2007). Ініціатором ювілейного святкування був поет Тадей Карабович, а організаторами Об'єднання українців у Польщі, редакція «Наше слово», редакційна рада «Українського літературного провулка» та монастир отців василіан.

У заході брали участь безпосередні автори події: настоятель монастиря отців василіан отець Ігор Гарасим ЧСВВ, поет, перекладач, літературознавець, літературний критик, головний редактор щорічника «Український літературний провулок» Тадей Карабович та Юрій Рейт – перший голова Об'єднання українців у Польщі (1990-1996), президент Європейського конгресу українців (1995-1996), очільник Головної ради Об'єднання українців у Польщі (1996-1998).

Захід було поділено на дві частини. У першій, яка відбувалася на православному цвинтарі варшавської Волі, було покладено квіти до могили Остапа Лапського. Тут відслужили молитву за участю отця Давида Мартинюка, який є вікарним священником православної парафії св. Івана Ліствичника на Волі. Згадуючи поета, Юрій Рейт приніс до його могили соняшники. Це, як сказав у своєму виступі, було «символом мрії Лапського побачити Україну та її „лани широкополі" з квітучими соняшниками». Поет Тадей Карабович поклав на могилу колосся жита, яке привіз з Холмщини. Він пояснив: «Це біографічна апеляція до села Гуцьки на Кобринщині Берестейського Полісся, де Остап Лапський народився 6 липня 1926 року. Ці два символи – соняхи та збіжжя – не раз виступали в творчості Лапського, життя якого пройшло у Варшаві, де він помер 20 жовтня 2012 року».

Друга частина святкувань відбулася на вулиці Медовій у світлиці монастиря отців василіян. Відкрила її панахида за Остапа Лапського, що пройшла в церкві. Після неї настоятель монастиря отець Ігор запросив учасників до світлиці, де було проведено головні урочистості. Їх відкрив виступ Тадея Карабовича, який виголосив доповідь під назвою «Поет Остап Лапський і його літературна спадщина. До 100-річчя від дня народження поета Остапа Лапського (1926-2026)». Потім присутніх запросили до поетичної мандрівки в минуле. Вони прослухали етюд віршів Остапа Лапського у його власному виконанні із записів PUFOR 2001 року «А ми той камінь все вгору та вгору».

Почутий через роки голос поета надихнув гостей вечора на безпосередні спогади та особисті рефлексії. Це, зокрема, стало несподіванкою для сім'ї пана Остапа, присутньої на заході. Дочка поета Єва Яворська у зворушливому виступі зізналася, що зверталася до нього «татко», додавши, що їй дуже бракує покійного батька. Своїми споминами поділився також отець Ігор, який запам'ятав Лапського з різних літературних подій в світлиці монастиря. Тепло згадували поета професор Юрій Ясіновський зі Львова, поетеса Мирослава Олійник, Юрій Рейт та інші. У тих спогадах по роках виринав образ творця – таким, як він запам'ятався: рішучим, діяльним, наполегливим і водночас поетичним, замріяним та безпосереднім.

Поет Остап Лапський був відомим українським філологом та активним мовником. Його як викладача української філології Варшавського університету любили студенти. Власне студенткою Лапського була поетеса з Перемишля Міля Лучак. Лапський запам'ятався всім як мовний редактор Польського радіо, звідки його звільнили в 90-х роках через участь у русі «Солідарність».

Остап Лапський був незрівнянним перекладачем української та польської поезії. Відомими є його переспіви староукраїнської поезії, вміщені в «Antologii poezji ukraińskiej» (Варшава, 1976) Флоріана Неуважного та Єжи Плесняровича. У 1996 році поет став співорганізатором газети «Гомін», де виступив яскравим співбесідником у спілкуванні з читачем. Своїми учнями Остап Лапський вважав професора Василя Назарука та редактора Романа Галана з «Нашого слова». Цінував давню студентку Марію Мандрик-Філь, яка запрошувала його на літературні презентації до українського І Загальноосвітнього ліцею імені Тараса Шевченка в Білому Борі. Пані Марія вчила дітей української мови та літератури й на уроках згадувала Лапського як поета та особистість. Остап Лапський присвячував пані Марії вірші на знак вдячності за літературне та телефонне спілкування.

Незрівнянним подвигом Остапа Лапського став переклад віршів польського поета Єжи Гарасимовича зі збірки «Деякі елегії та дещо інше» (Варшава: Видавництво УСКТ, 1982). По роках поет дочекався власних книг у видавництві UKAR: «Мій почитачу» (Варшава, 2000), «Себе: розшукую?!» (Варшава, 2003), «Обабіч: істини?!» (Варшава, 2003). Про них писав літературознавець Віктор Яручик у своїх монографіях, присвячених українській літературі в Польщі. Остап Лапський був також автором шкільних підручників з української мови та літератури для шкіл Польщі, де вивчали українську. ●

eprasa.pl 2dcf9584be

Тадей КАРАБОВИЧ

Остап Лапський і його літературна спадщина

Спомин до 100-річчя від дня народження варшавського поета

Ювілейне 100-річчя від дня народження Остапа Лапського (1926-2012) спонукає поглянути на життя та творчість поета з філософської та літературної перспективи. Я бачу його постать як яскравий творчий феномен на тлі української літератури другої половини XX століття.

Філософська перспектива Остапа Лапського – це особливий погляд на поезію та літературний світ. Він базувався на глибоких творчих цінностях, виході за межі сьогодення в широкий духовний контекст. Бо там формувалися погляди на життя з урахуванням картини світу, в якій довелося існувати поетові.

Літературна перспектива – це спосіб організації творчого світу Остапа Лапського, який визначав призму його цінностей. А світ цей не був до поета приязним, бо ідеться про повоєнний час із цензурою в літературі та складними періодами й датами. Втім Остап Лапський як поет формував себе на засаді суб'єктивності, де дійсність була охоплена емоціями, досвідом та культурним тлом, в якому він жив.

Моє особисте знайомство з Остапом Лапським поділяється на два періоди: перший, до хвороби поета у 1980-х роках, і другий – після хвороби у 1990-х і 2000-х, коли я вже редагував «Український літературний провулок» та друкував у ньому твори письменника. Обидва періоди були насичені роздумами про поезією, телефонними дзвінками, порадами та літературними розмовами. Якщо згадувати про перший період, з поетом мене познайомив редактор Роман Галан, а в другому були біля нас рідні для мене люди: професор Флоріан Неуважний – чудовий знавець української словесності, поетеса Міля Лучак, ми навіть спільно фотографувалися, і поет Нью-Йоркської групи Богдан Бойчук, з яким з моєї легкої руки пан Остап листувався. Вони познайомилися на презентації перекладу поезії Богдана Бойчука в світлиці отців василіан у Варшаві й дуже заприязнилися через подібність поглядів на літературному ґрунті. Можна досліджувати зміст поезій, які Остап Лапський написав для свого друга. Натомість Богдан Бойчук підготував добірку віршів поета до «Кур'єра Кривбасу» (Дивись: «Біблія наскрізь власна [передмова до поезій Остапа Лапського]», журнал «Кур'єр Кривбасу», Кривий Ріг, 2006, № 199).

Коли поет став лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка, я провів у його варшавському помешканні поетичну ніч, де ми говорили про феномен української літератури. Тоді Остап Лапський подарував мені два фундаментальні томи «Історії українського мистецтва» 1967 року. Книги пахли тухлістю, коли я вкладав їх у свій наплічник, але подарунки не коментують. Я пам'ятаю безсонну ніч, ранкове сонце над Варшавою,

Остап Лапський. Фото архівне (автор Володимир Паньків)

як біжу на люблінській потяг, а мене тисне до землі тяжкий, неначе камінь, наплічник з книгами від поета.

Я вперше зустрівся з творчістю Остапа Лапського в «Гомоні» 1964 року та «Українських календарях» – щорічниках Українського суспільно-культурного товариства. Це було на порозі 1980 року. Твори поета та його переклади дуже сколихнули мою уяву. Вони мені подобалися, і я відчув складне мислення невідомого мені тоді творця. Це була для мене взаємодія слова з філософськими ідеями добра, приватності та гносеології. Українську літературу того часу я бачив з перспективи постійного читання «Енеїди» Івана Котляревського та «Кобзаря» Тараса Шевченка, «Кассандри» Лесі Українки й, звичайно, поеми «Мойсей» Івана Франка, яку вивчив напам'ять. Тоді мав також доступ до українських журналів «Вітчизна» і «Жовтень». Тому коли натрапив на вірші Остапа Лапського у виданнях УСКТ, моя літературна естетика поповнилася новим досвідом. Вірші Остапа Лапського говорили про суб'єктивний діалог серця, аксіологію, і я зрозумів, що переді мною – оригінальний творець й непроста поетична особистість.

Я познайомився з Остапом Лапським у 1982 році в «Нашому слові», куди повіз свої вірші з думкою, що їх надрукують. Попередньо подзвонив до редакції й домовився про зустріч. Не знав, що редактор Роман Галан, який відповідав у газеті за літературу і з яким я говорив, запросить на цю нашу розмову Остапа Лапського. Коли я приїхав до Варшави й знайшов редакцію, головний редактор газети пан Мирослав Вербовий особисто завів мене до кабінету Романа Галана. Я показав свої вірші, й тоді невідомий мені редактор почав їх читати. Але за хвилину увійшов гомінкий чоловік. Це був поет Остап Васильович Лапський. Він привітався і гучно запитав

eprasa.pl 2dcf9584be

Романа Галана: «Що там читаєш? Покажи!» «Читаю вірші поета Тадея Карабовича з Холмщини. Знайомтеся!» – відповів редактор. Я й Остап Лапський привіталися, він міцно потиснув мою руку, аж заскрипіли кісточки пальців, глянув на мене і взяв листки паперу, де від руки були написані мої поезії. Він пробігся по них очима. Відчувалося, що вірші читає професіонал – швидко, але уважно і зосереджено. Потім зачитав тексти вголос, але нічого не сказав на тему змісту. Пауза не здавалася незручною, бо для мене вона була свідченням, що поет «розжовує» подумки вірші. І дійсно, він почав розмову не з критики, а похвали. Йому сподобалися метафори й образні порівняння. Звернув увагу на безпосередні холмські мотиви як натяки на особистісне довкілля. Сказав, що вони за своїм змістом нагадують його далеке дитинство в Гуцьках на Кобринщині, де поет прийшов на світ. Він стримано додав до рядка вірша про диких гусей, які «летіли на Полісся», слово «своє», і після його зауваження фраза зазвучала: дикі гуси «летіли на „своє" Полісся». Я погодився на зміну, бо дійсно гуси летіли з Холмщини, через Буг, на свої поліські весняні угіддя, долаючи на річці державний кордон. Пан Остап засміявся і сказав, що гусям як частині природи й всесвіту байдуже до кордонів.

Остап Лапський почав розповідати мені про сутність поезії в контексті літературного особистісного явища. Згодом розмова пішла про технічні мовні питання, наголоси й характеристику української мови. Коли письменник попрощався, редактор Роман Галан мовив мені, що інакше уявляв цю розмову. Думав, що Остап Лапський, вже досвідчений поет, критикуватиме мої твори. Інформація, що пан Остап похвалив вірші невідомого йому молодого поета, миттю розійшлася редакцією. Невдовзі поезії були надруковані в «Нашому слові», й це був мій літературний дебют. Його хрещеним батьком став Остап Лапський.

Коли я вдруге вирішив поїхати зі своїми творами до редакції, попросив Романа Галана повідомити про це Остапа Лапського. Поет прийшов на зустріч, але був розгублений та пригнічений, розмова мала загальний характер. Мої вірші він сприйняв як давно йому відомі тексти. Взагалі їх не обговорював, похвалив тільки цикл під назвою «Коричневий хоровод». Коли Остап Лапський вийшов з редакції, Роман Галан сказав, що поет хворіє і рідко відвідує «Наше слово». Це була моя остання зустріч з письменником в час його хвороби. Я готував тоді до друку у видавництві УСКТ поетичну збірку «Вологість землі» й дуже хотів, щоб Остап Лапський її прочитав. На жаль, цього не сталося, хоча на моє прохання збірку читали Анна Цєханович – колишня коректорка, а відтак технічна редакторка «Нашого слово» – і редактор Роман Галан.

Настали довгі роки відсутності поета в українському середовищі Варшави. Він з'явився в редакції «Нашого слова» тільки після 1990 року. Зайшов у редакційний коридор звичним собі кроком і відразу полонив усіх гомінкими розмовами. Це був важкий період для працівників редакції в нових умовах 1990-х, роках політичних змін. Був це також період, коли секретар редакції Анатоль Кобеляк ставив на редакційній кухні кип'ятитися воду та забував про неї, і в такий спосіб спалив кілька чайників. Він тоді вигукував на цілу редакцію: «До виходу на пенсію спалю ще один чайник!» або «Спалю ще один чайник і вийду на пенсію!» – і це Остап Лапський зафіксував як історичну мить в одному зі своїх творів.

В 1990-х роках відбулося декілька моїх приватних зустрічей з поетом. Він з пам'яті читав свої вірші й пояснював їхні тайники. Це був період, коли поет згадав, що добре знає німецьку мову і може її використати в поезії. Отже, його вірші заясніли тоді німецькими або польськими рядками. Часом він просив, щоб я зачитав якийсь власний твір, і тоді емоційно обговорював існування верлібру в українській літературі. Робив це на моєму прикладі, але і в контексті творчості Ігоря Калинця, Василя Голобородька та Миколи Воробйова. Він тоді пророкував, що настане час, коли літературна молодь в Україні задебютує білими віршами й верлібрами, і як казав: «Це станеться ще за життя Ліни Костенко». Остап Лапський не помилився, бо дійсно, це насправді відбулося за життя Ліни Костенко в київському кнайп-клубі «Купідон» під наставницьким оком культуролога, поета і митця Варела Лозового. На жаль, це сталося вже після смерті поета, під кінець пандемії й на початку повномасштабної війни росії проти України.

В нове тисячоліття Остап Лапський вступив збірками поезії «Мій почитачу» (2000), «Себе: розшукую?!» (2003) та «Обабіч: істини?!» (2003), надрукованими у видавництві «UKAR» Євгена Місила. Вони були свіжим подихом в нашому українському літературному процесі. Загалом ці книги дуже насичені віршарством, присвятами й коментарями на різні поточні теми. Тому невипадково творчий доробок поета увінчала нагорода Національної премії України імені Тараса Шевченка, присвоєна йому в 2007 році й привезена у Варшаву, до Українського посольства. Її вручення стало літературною подією для друзів поета та українців польської столиці. Від 2001 року я почав видавати «Український літературний провулок», який Остап Лапський схвалив і надсилав сюди свої твори.

Багато нерозуміння навколо поета викликала смерть його дружини Феліції Лапської (1922-1999), яка була старша від нього на п'ять років. На прохання Остапа Лапського прах померлої спалили, а урна стояла в його помешканні від 1999 року до смерті поета у 2012-му. Було навіть створено фільм про цей непростий факт. Коли я приїхав на вручення письменнику Шевченківської премії, він запросив мене до себе. Я міркував, як ми проведемо нічну розмову в присутності урни давно померлої дружини поета. Увійшов до помешкання з думкою, що урни не буде видно, і дійсно так було на початку, але потім виявилось, що вона стояла на книжковій полиці разом з чашками й тарілками. Домівка була декорована в річкові комиші, а для мене на нічліг виділено окрему кімнату. Постільну білизну принесла дочка поета Єва. Але я не спав, ми сиділи з Остапом Лапським всю ніч та розмовляли про поезію. Він час від часу зачитував якийсь вірш і надовго зупинявся, думаючи над його змістом. Знав, що я бачу урну дружини на книжковій полиці, бо там на тарілці стояла недогоріла свічка, але нічого не говорив. Після опівночі він приліг на диван, застелений великим баранячим кожухом, але не спав, бо ми далі розмовляли про поезію.

Зранку поет провів мене до дверей, ми спустилися по сходах і попрощалися біля входу до будинку. Я вийшов на вулицю, сів у трамвай і поїхав на центральний залізничний вокзал Варшави... ●

Люблін, жовтень 2012, квітень 2026

eprasa.pl 2dcf9584be

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Лікував тіло й душу

Цьогоріч минає 160 років від дня народження талановитого літератора і лікаря від Бога, а також педагога, мовознавця, перекладача, громадського й політичного діяча Модеста Левицького. Відомий історик Дмитро Дорошенко писав про нього: «З Модеста Пилиповича був лікар не тільки тіла, але й душі, і хто знав, котрий з них, отих двох лікарів, переважав у ньому». Відомо, що засіб для метання – бумеранг – долетівши до мети, повертається назад. У житті, у стосунках між людьми, в історії закон бумеранга дуже важливий, навіть крізь століття. Особливо якщо йдеться про високі й добрі наміри, якими невідступно послуговувався Модест Левицький.

Народився він 25 липня 1866 року на Поділлі в родині шляхетського роду. Ім'я Модестус з латинської мови означає скромний, невибагливий, поміркований. Таким і був – безкорисливим і світлим, даруючи людям віру в життя, зцілюючи тіла і душі. Розмовляли в сім'ї виключно українською мовою, однак знали польську, німецьку, французьку, добре розумілися на музиці та літературі. Освіту Модест Левицький здобував у Кам'янець-Подільській гімназії, де зародився і розкрився його літературний хист. Перша збірочка оповідань під назвою «Граф Мотика» виходить, коли Модесту було лише 15 років. Вищу освіту здобув у Київському університеті св. Володимира. Навчався на історико-філологічному факультеті. У студентські роки Левицький одружився з дівчиною-киянкою Зинаїдою, яка стала його вірним другом у житті та надійною супутницею у літературній співпраці. В них народився син Віктор. Зинаїда хворіла на сухоти, що підштовхнуло Модеста вступити ще й на медичний факультет, щоб полегшити страждання дружини.

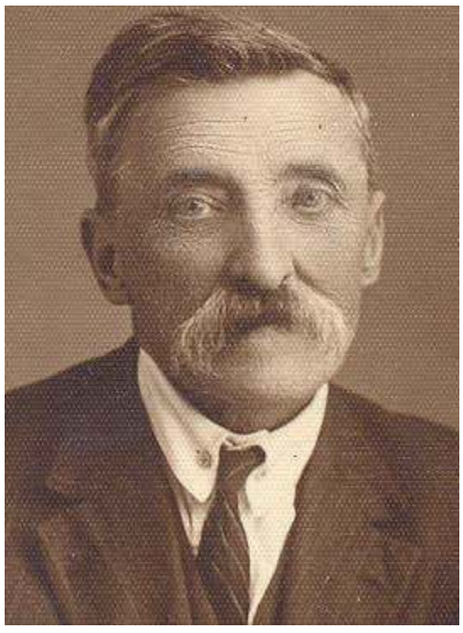

Домашній лікар родини Косачів

1894 року після закінчення університету Модест Левицький переїхав з родиною до Ковеля, там розпочав свою лікарську діяльність, обійнявши посаду земського лікаря. Саме ковельський період (1894-1898 рр.) – знайомство з родиною Косачів у Колодяжному – став знаковим і вирішальним для подальшої медичної діяльності молодого лікаря. 1895 року у Ковельському повіті спалахнула епідемія холери, це була справжня професійна практика для Модеста Левицького. Таку ж практику боротьби з холерою проходили Степан Руданський, Антон Чехов, Михайло Булгаков. Одного разу Левицького покликали до знесиленої хворобою молодої дівчини, яка перебувала у вкрай важкому стані. Він звернув увагу на зелений колір стін у кімнаті і зауважив, що це не дуже сприятливо для одужання. На що дівчина відповіла, що це її улюблений колір, він покращує самопочуття – колір рідної української природи. Потім молодий лікар дізнався, що його пацієнтка – Леся Українка. Модест Левицький став не лише домашнім лікарем родини Косачів-Драгоманових, а й справжнім однодумцем та другом. Познайомився Левицький з багатьма видатними особистостями епохи, що сформувало його національну свідомість, культурний фундамент і світогляд загалом. Він сам так окреслював той період: «Там я був не тільки в рідному оточенні, серед рідного народу, але ще й зустрів таку свідому вкраїнську родину, як Косачі… Там я близько познайомився з Оленою Пчілкою, Лесею Українкою, Михайлом Косачем і з молодшими дочками: Ольгою (Лілею), що потім стала лікарем, Оксаною, Дорою. Туди ж на літо приїздили гостювати Оксана Старицька (Стешенко – письменниця, освітянка), Фотій Красицький (відомий маляр). Тут виробився і зафіксувався на все життя мій національний світогляд». 1896 року на сторінках одного з тогочасних журналів з'являється його перша стаття «Про сільську медицину». Відтоді твори Левицького друкували у часописі «Нова Громада», газетах «Громадська Думка», «Рада», «Світло», також виходили окремі книжки – «Оповідання» (1907 р.), «Забув. Щастя Пейсаха Лейдермана» (1908 р.), «В суді» (1918 р.).

Переплетення літературного і медичного шляхів

Саме література зароджує, пробуджує й виховує в людині людяне, глибоку душевність і духовність, високі моральні якості. Для медика, як і для літератора, необхідна гармонія розуму й серця. Слово для медика, за Гіппократом, є найціннішим інструментом для пізнання людини. Тому він і радив звертатися насамперед до того лікаря, який разом з іншими засобами допомагає словом. Був лікарем від Бога – уважним і людяним. З пацієнтів грошей здебільшого не брав, а якщо й брав, то роздавав ці гроші незаможним на придбання ліків. Був щирим альтруїстом.

Модест Левицький працював лікарем у Ковелі, Києві, Боярці, Радивилові, Білій Церкві, Луцьку. Наприкінці 1904 року він отримав місце директора Київської фельдшерської школи на Лук'янівці і за сумісництвом – посаду завідувача Лук'янівського притулку для дітей-сиріт. У роки української державності активно був залучений у громадське життя, виконував дипломатичну місію: був урядовцем в апараті Міністерства шляхів УНР на посаді директора культурно-освітнього департаменту, головним санітарним лікарем на залізниці України. У 1919 році очолював дипломатичну місію УНР у Греції. Згодом Левицький мешкає у Австрії, Польщі, також у Чехословаччині, де працює академічним лікарем і викладачем української мови в Українській господарчій академії. Левиць-

eprasa.pl 2dcf9584be

кий мав неабиякий хист до вивчення іноземних мов: знав німецьку, французьку, старогрецьку, латинь, ідиш, чеську, польську, грав на фортепіано, бандурі, провадив педагогічну діяльність, складав підручники з граматики, увійшов у історію української літератури та культури кінця XIX – початку XX століття. Дуже вболівав за українську мову, щоб якомога більше людей навчилися і полюбили спілкуватися рідною українською мовою. «Рідна мова – святиня, до якої не можна підходити з немитими руками», – вважав Модест Левицький. Захищаючи її чистоту, він написав низку наукових праць зі стилістики, лексики, фонетики, граматики, щоб пробуджувати національну свідомість українців. Підтримував творчі зв'язки з багатьма письменниками й культурними діячами тієї епохи – Борисом Грінченком, Оленою Пчілкою, Лесею Українкою, Іваном Франком, Євгеном Чикаленком, Дмитром Дорошенком, Сергієм Єфремовим та іншими.

19 січня 1919 року родина Левицьких вирушила з Києва до Афін. У Греції Модеста Пилиповича спіткала непоправна втрата – смерть дружини.

Після окупації України більшовиками він переїздить у Польщу до Тарнова у складі українського уряду. Тут організував курси медсестер для українських дівчат, яким сам читав лекції, керував санаторієм українського війська, лікував місцевих жителів у Закопаному.

Літературну діяльність Модест Левицький поєднував з лікарською практикою, він працював у альманахах «Час», «Щоденна газета», «Просвіта», часописі «Досвітня зоря», редагованому Борисом Грінченком, журналах «Киевская старина», «Літературно-науковий вісник», «Нова громада», газеті «Рада». Писав листи Олені Пчілці з проханням дати оцінку своїм першим творам: «Посилаю Вам мою пробу пера. Сам чую, що це дуже слабенька річ, але будьте ласкаві, вискажіть мені свій нелицеприятний суд, пам'ятаючи, що щиріший друг, хто нас по заслузі ганить, ніж той, хто з ласки хвалить». Олена Пчілка давала високу оцінку творам Модеста Левицького, зокрема писала, що твори його відзначаються «надзвичайною правдивістю малюнка», інтернаціоналізмом («ніжне, чуле серце не одрізняє „своїх" від „чужих" – всі нещасливі перед ним рівні»), що його твори вражають «тихою правдою». Серед літературних псевдонімів Левицького найбільш відомі – Макогоненко, М. Пилипович, Виборний. Він друкує художні твори й популярні книжки з медицини, наукові розвідки з української мови («Десять заповідей матерям», «Як доглядати й годувати дітей», «Язык, наречие й говор», «Рідна мова», «Круті слова», «Українська граматика для самочитання»). Модест Левицький ще й перекладач – з німецької, польської, англійської, французької. Українською він перекладає такі тексти, які ще навіть не перекладали російською. 1927 року почав працювати у Луцькій українській гімназії. Діти полюбили вчителя, лагідно називали його «дідусь». Він читав українську мову, етику, вчив гімназистів гри на бандурі, розповідав про Лесю Українку. Піклувався про здоров'я дітей, нерідко купуючи їм необхідні ліки власним коштом.

Кожна нова авторська літературна замальовка – трагічна унікальна сторінка соціального становища різних верств населення, безпосередніх учасників тогочасного життя, з їхніми мотиваціями поведінки, конфліктом ситуацій. Художні сюжети, описані лікарем, – це завжди дуже глибокі, щемливі історії, де в усьому відчувається глибина людської душі: він «щасливий», що троє дітей невиліковно хворої матері, привезені до притулку, заслабли на коклюш, і тому він позбавлений обов'язку віддавати їх, аж поки вони не видужають («Шахтарева драма»). Лікар шукає шляхи покращення долі дітей, він намагається через пресу знайти охочих усиновити їх і часто досягає своєї мети.

На початку червня саме у Луцькій гімназії Модест Левицький провів свій останній урок. Сам собі встановив діагноз, свідомо відмовився від операції на шлунку, оскільки розумів, що серце не витримає такого втручання. Відійшов у вічність Модест Левицький 16 червня 1921 року. Доля відміряла йому 65 років життєвого шляху. ●

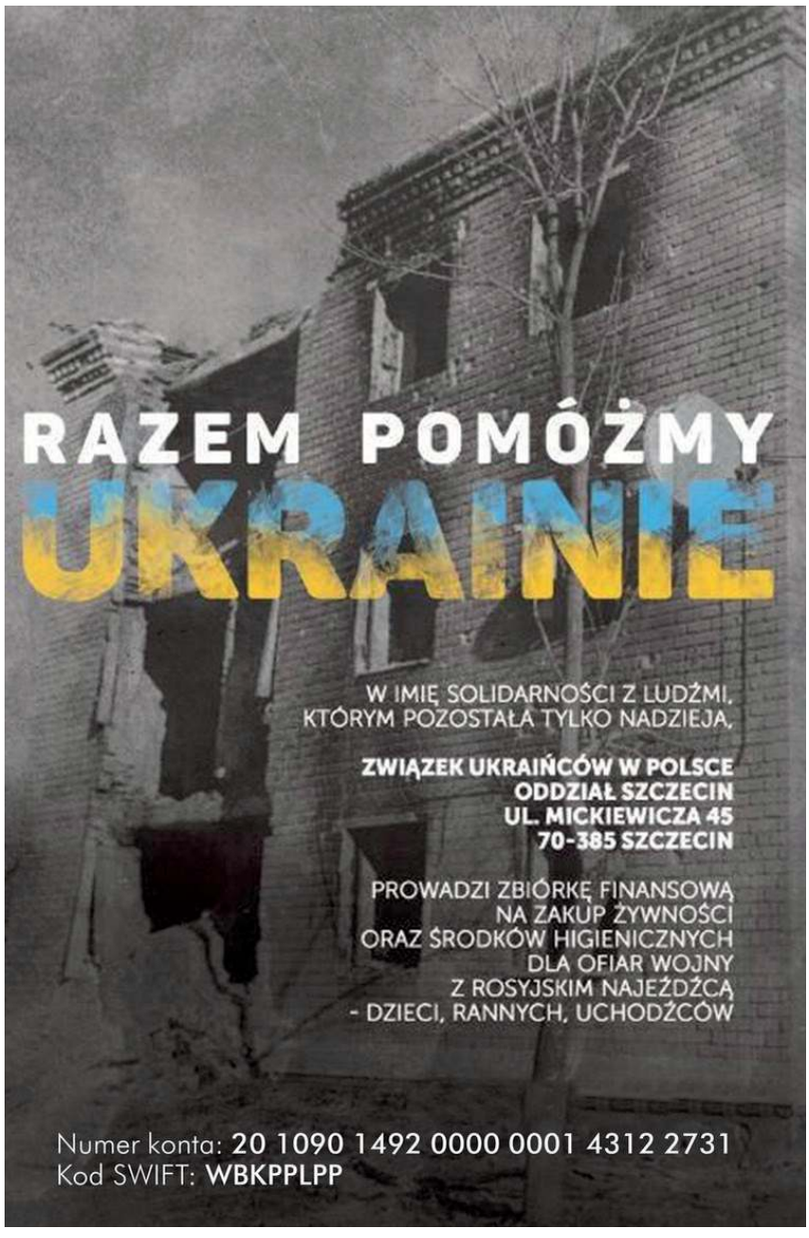

eprasa.pl 2dcf9584be

ВІСТІ З ЛЕМКІВЩИНИ

Павло ЛОЗА

Антонич у Новиці

16 липня, напередодні фестивалю Лемківська ватра у Ждині, фонд «Новиця» провів незвичайний театральний захід під назвою «Зелена Євангелія». Виставу підготовано на основі поезії Богдана-Ігоря Антонича.

Як читаємо в описі, «Зелена Євангелія» – це спроба пережити та представити Добру Новину як мереживний візерунок на сніжному паперовому тлі: «Це подорож крізь приховані таємниці творчості та любові, коли Вічність так близько, що потрібно лише простягнути руку, щоб доторкнутися до неї. Це пошук нових питань та відповідей серед примхливих віршів Богдана-Ігоря Антонича та яскравих лемківських пісень».

Виставу поставив талановитий театральний гурток, що діє при Українському католицькому університеті у Львові під керівництвом Євгена Худзика.

«В інтер'єрі справжньої лемківської хижі зазвучали безсмертні тексти Антонича про любов і творчість, а також сповнені пристрасті лемківські пісні. Велике враження на глядачів справило й художнє оформлення простору – великоформатні витинанки авторства Дарії Альошкіної. Усе це перенесло присутніх у магічний світ Лемківщини початку XX століття», – читаємо у повідомленні на сайті фонду «Новиця».

За словами організаторів, у хижі «Новиця 95» зібралося стільки гостей, що вже не було місць, щоб сісти. Учасники приїхали з усієї Польщі – Щеціна, Ґданська, Кракова, Вроцлава, Перемишля, Познані, Варшави та багатьох інших міст. На сайті фонду (nowycia.pl) можна подивитися фоторепортаж з події.

Нагадаємо, що Фонд ім. Стефанії та Михайла Марковичів «Новиця» (Fundacja Nowycia) був заснований у 2023 році в однойменному селі на Лемківщині. Організацію створено для підтримки та розвитку культури й мистецтва, насамперед українського.

Фото із сайту фонду «Новиця»

Вернісаж виставки «Народжена в чепці»

«Народжена в чепці – сімейні реконструкції» – це мистецький та дослідницький проєкт Наталії Гладик, візуальної художниці, культурної аніматорки та довголітньої діячки Об'єднання лемків. Його відкриття відбулося 10 липня у Галереї тимчасових виставок Етноцентру Кросненського краю у місті Кросно.

Весь проєкт – це реконструкція елементів лемківського жіночого костюма та прикрас, що підкреслюють статус людини, яка його носила. Серед реконструйованих елементів одягу, що стали частиною виставки, є чепець, який був ознакою заміжніх жінок, парта (урочисте, весільне накриття голови для дружки), криза (комірець з мережива), ґалон (комірець з бавовни), ґердан (мінікривулька, виконана з бісеру), також пацюрик (коралі) та перлове намисто.

Крім реконструйованих елементів лемківського жіночого одягу, на виставці представлені описи, свідчення, родинні фотографії. Останніх збереглося небагато, переважно з 1950-х років.

«Давніші фотографії, привезені моєю прапрабабусею з Америки, зокрема, були знищені польським солдатом на станції розвантаження Польської державної залізниці у Нижній Сілезії», – зазначає авторка виставки «Народжена в чепці».

Для Наталії Гладик проєкт – дуже особистий.

«Він виник через потребу відтворити сімейні реліквії – артефакти, які колись визначали соціальний статус моїх предків. Це ніби я знову закликаю Їх, даючи їм голос і простір», – наголошує вона в описі.

Нагадаємо, що проєкт «Народжена в чепці – сімейні реконструкції» було реалізовано у 2024 році в рамах гранту, наданого за інвестиційною програмою «A2.5.1. Програма підтримки діяльності суб'єктів культурного та креативного секторів для стимулювання їхнього розвитку».

У 2026 році концепцію проєкту було розширено, долучивши до нього серію із семи портретів жінок – ікон культури, мистецтва та моди, зображених у реконструйованих лемківських чепцях. Таке зіставлення відкриває новий вимір інтерпретації, спонукаючи до роздумів про культурні ролі, відведені жіноцтву, способи їхнього представлення та соціальні очікування щодо жіночої ідентичності.

Виставку «Народжена в чепці – сімейні реконструкції» можна оглянути в Галереї тимчасових виставок Етноцентру Кросненського краю до 30 серпня. Вхід – безплатний у години роботи галереї.

Фото з фейсбук-сторінки Наталі Гладик

eprasa.pl 2dcf9584be

Od Rusal do Jana

Zyndranowa, 25-26 lipca 2026 r.

Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej

Sobota (25.07.2026 r.):

godz. 16^{00} - zwiedzanie Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej;
- promocja książek i spotkania z autorami;
- wykłady i prelekcje;
- złożenie kwiatów w miejscach pamięci;

godz. 18^{00} - koncerty zespołów:

HUDACY, Hudobná Skupina ESTA;

godz. 22^{00} - biesiadowanie przy ognisku.

Niedziela (26.07.2026 r.):

godz. 11^{00} - nabożeństwo w Cerkwi pw. Św. Mikołaja w Zyndranowej;
godz. 13^{00} - otwarcie święta, przywitanie gości, wystąpienia;

- koncerty zespołów: Svidnícki HELIGONKÁRI, Kapela DUKLANIE, ZPiT OSŁAWIANY, Spevacka skupina KALINA, FS MAKOVICA, MARIANNA ŽELEZNÁ i Ľudová hudba FOGAŠ, KARPATIA, HUDACY, Zespół folkowy BURJAN;

- pokazy rękodzieła i rzemiosła ludowego; - konkursy i zabawy.

Од Русаль до Яна

Зындранова, 25-26 липця 2026 р.

Музей Лемківской Культуры в Зындранові

Субота (25.07.2026 р.):

год. 16^{00} - звиджаня Музею Лемківской Культуры в Зындранові;
- пропагуваня книжок і стріча з авторамы;
- прелекцйі і доповіды;
- положиня квітів в місцях памяты;

год. 18^{00} - выступы ансамблів:

ГУДАКЫ, Гудобна Скупына ЕСТА;

год. 22^{00} - огниско.

Неділя (26.07.2026 р.):

год. 11^{00} - служба в Церкви Св. Миколая в Зындранові;
год. 13^{00} - открытя свята, привитаня гостів, промовы;

- выступы ансамблів: Свидницки ГЕЛІҐОНКАРІ, Капеля ДУКЛЯНЄ, АПіТ ОСЛАВЯНИ, Вокалний ансамбл КАЛИНА, ФС МАКОВИЦЯ, МАРЯННА ЖЕЛЕЗНА і Лудова Гудба ФОҐАШ, КАРПАТЯ, ГУДАКЫ, Фольковый Ансамбл БУРЯН;

- показы ремесла; - конкурсы.

Towarzystwo na Rzecz Rozwoju Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej
Zyndranowa 1, 38-454 Tylawa, woj. podkarpackie,
tel. (+48)13 43 307 12; e-mail: muzeum@zyndranowa.org

Товариство Розвитку Музею Лемківскої Культури в Зындранові
Зындранова 1, 38-454 Тылява, тел. (+48)13 43 307 12
http://www.zyndranowa.org

Dofinansowano ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Gminy Dukla

eprasa.pl 2dcf9584be

Мирослав Лаюк, «Залізна вода». Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. – 261 с.

Леся КОРОСТАТЕВИЧ

Між пам'яттю і живою водою

Роман Мирослава Лаюка спочатку може здатися історією про Лесю Українку та її перебування в Буркуті. У центрі твору справді є письменниця, її подорожі, зустрічі та люди, які опиняються поруч із нею. Проте чим далі вникаєш в текст, то стає більше зрозуміло: це роман не лише про відому літературну постать. Це історія про людей, які намагаються зрозуміти себе та своє минуле.

Розповідь будується навколо пошуку листа Лесі Українки. Герої вирушають за ним до Буркута, сподіваючись знайти відповідь на давню загадку. Проте з часом цей лист стає символом, який нагадує про людей, яких давно немає, про їхню любов та втрати.

Саме спогади стають однією з головних тем роману. У Лаюка кожна людина має свою версію минулого. Те, що для одного героя було великою подією, для іншого могло залишитися маленькою деталлю. Іноді одна фраза або зустріч зберігається в пам'яті довше, ніж роки життя. Такою постає і Леся Українка. У романі вона з'являється не лише як письменниця з підручників, а жива людина, яка хворіє, закохується, страждає, подорожує і шукає місце, де їй стане легше.

Лаюк по-своєму розповідає про сердечні справи Лесі, наприклад, про Українку та Сергія Мержинського. У романі ми дізнаємося про їхній зв'язок зі слів жінки, яка жила в той самий час. Вона збирає по шматочках чужу історію: щось знає сама, а щось почула від інших. Жінка розповідає, як Леся поїхала до Мержинського, коли він тяжко захворів, і залишилася доглядати його до останніх днів, і нібито перед смертю Сергій попросив Лесю написати лист – «Він умирає, бачить, як ця бігає коло нього, і просить написати лист іншій жінці!» Пізніше згадує, що бачила Лесю здалеку – та усміхалася і здавалася їй «лагідною, як козенятко». Але за цією милою усмішкою їй цікаво, що ж насправді відбувалося на серці в письменниці.

Поруч із Лесею Українкою у романі з'являються й інші творчі люди, які теж шукають свого місця. Однією з таких героїнь є Польова Птиця. Вона дивиться на Лесю як на людину, якій вдалося досягти того, про що вона сама мріє. Її думки багато говорять про бажання бути почутою: «Але якби хоч мої вірші дійшли до тих, хто їх полюбить, як люблю я!» Героїня хоче знайти читача, який побачить у її текстах щось важливе. Вона говорить про знайоме багатьом митцям відчуття: коли маєш щось сказати, але не знаєш, чи хтось колись це почує.

Через історію Польової Птиці автор показує інший бік творчості. Письменництво у романі пов'язане не тільки з натхненням, а й із сумнівами, самотністю та постійним бажанням довести, що твої слова мають значення.

Інше важливе місце у книзі займають Карпати. Буркут тут живе власним життям. Це місце, куди приїздять різні люди зі своїми проблемами, надіями і спогадами. Хтось шукає лікування, хтось – змін, хтось – можливості почати щось заново. Саме у Буркуті з'являється залізна вода. Спочатку вона здається просто деталлю місця, джерелом, заради якого люди їдуть у гори. Але поступово стає зрозуміло, що ця вода має інше значення. В одному з фрагментів герой привозить воду додому і бачить, як вона змінилася: «Уже вдома я витяг із сумки пів пляшки залізної води – вона із прозорої перетворилася на мутну і червонаву, іржаву, змінила смак. Залізна вода є живою тільки кілька годин, потім вона вже ні до чого». Вода залишається живою лише певний час. Так само змінюються люди, почуття і спогади. Те, що в певний момент здається дуже важливим, через роки може виглядати зовсім інакше.

У цьому образі є щось дуже людське. Ми також намагаємося зберегти моменти, людей і почуття, але час поступово змінює все. Іноді від минулого залишається лише пам'ять, як від залізної води слід на пляшці.

Героїні роману намагаються знайти баланс між творчістю, любов'ю, родиною і власними бажаннями. Кожна з них проходить через складні рішення і намагається зрозуміти, чого насправді хоче від життя. Польова Птиця мріє про визнання і готова багато чим пожертвувати заради поезії. Її захоплення Лесею Українкою пов'язане не лише з повагою до відомої письменниці. Вона бачить у ній людину, яка змогла присвятити себе творчості, і намагається зрозуміти, чи готова сама пройти таким шляхом. Леся Українка вибрала залишитися поруч із хворим чоловіком, підтримувати його в останні дні життя, що стає проявом відданості, але водночас змушує замислитися, чого коштує така любов.

І пошук листа від письменниці стає продовженням теми вибору. Богдан Плав'юк, один з оповідачів, їде до Буркута не лише за старим документом, а за історією, яка пов'язана з його матір'ю і його власним минулим. Ця подорож змушує його подивитися на родинні події по-новому і зробити власний вибір щодо того, що залишити позаду.

«Залізна вода» весь час нагадує читачеві: ми ніколи не дізнаємося, як усе було насправді. Так, у романі є реальні люди, листи, події, але між історичним фактом і тим, як ми його бачимо, завжди стоїть чиясь розповідь. І навіть листам Лаюк не дозволяє повністю довіряти. Адже люди у листах теж можуть грати певну роль. Вони пишуть не лише те, що думають, а й те, що хочуть показати іншому. Можуть щось приховати, перебільшити або залишити між рядками. Один із героїв навіть говорить, що хотів би, аби його листи спалили після смерті. Можливо, він має рацію: іноді папір зберігає зовсім не те, що людина хотіла б залишити після себе.

Тому в романі виникає дивна ситуація: герої шукають лист, бо вірять, що він допоможе знайти правду, але водночас сам текст нагадує – навіть знайдений лист не дасть усіх відповідей. Бо хто знає, скільки правди, скільки фантазії і скільки бажання виглядати краще ховається за чужими словами?

Можливо, саме тому роман не намагається розповісти читачеві «ось як усе було». Лаюк бере історію і грається з нею, показуючи, що минуле теж має свої загадки. Ми збираємо його з уривків, спогадів і чужих версій – приблизно як збираємо старі фотографії в коробці, іноді вони зберігають правду. А іноді – красиву версію правди, у яку хочеться повірити. ●

eprasa.pl 2dcf9584be

Передплата «Нашого слова» на 2026 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
550,00 зл	**1100,00** зл
130,00 євро	**260,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
200,00 дол КАНАД.	**400,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
140,00 дол США	**280,00** дол США

Любачівщина запрошує!

Щоб не забути стежок наших предків, приїжджаймо:

1.08.2026 р. (субота), 11:00 – Служба Божа в церкві в Горайці та опісля панахиди на цвинтарях в Горайці, Жукові та Новому Селі.
1.08.2026 р. (субота), 19:00 – молебень до всіх святих українського народу в церкві в Старому Люблинці.
2.08.2026 р. (неділя), 10:00 – панахида на цвинтарі в Старому Люблинці,
11:00 – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці та опісля панахида на місцевому цвинтарі.
Нагадуємо, що в цьому році церкві в Старому Люблинці виповнюється 100 років від її побудови.
Хто не зможе поїхати, а хоче передати свою лепту на ремонт церкви чи рятування цвинтарів, може переказати гроші на рахунок:
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T.Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl
nr rachunku 50 1600 1462 1838 9708 6000 0006 z dopiskiem: darowizna na cele statutowe – Lubliniec
Детальна інформація в Олени Комар: тел. 502 168 247

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10 / +48 661-420-649, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Lesia Korostatevych (Warszawa), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1400 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 2dcf9584be

FESTIWAL LITERACKI

ŹRÓDŁA/
NURTY/
DOPŁYWY

MIASTO Z RZEKĄ

—

МІСТО З РІКОЮ

ДЖЕРЕЛА
/ТЕЧІЇ
/ПРИТОКИ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

23/24/25/26
lipca / липня 2026
PRZEMYŚL
ПЕРЕМИШЛЬ

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Dom Ukraiński w Przemyślu
Związek Ukraińców w Polsce
Oddział w Przemyślu

eprasa.pl 2dcf9584be